

Kdo natočil: Marta Edith Holečková

Kde: Praha

Kdy: 10.04.2006

Kdo zpracoval natáčení: Marta Edith Holečková

Projekt: Příběhy 20. století

Instituce: Post Bellum

Plukovník Jiří Hofman (1923 - 2011)

Slovo staršího člověka na Volyni platilo

- narozen 16. května 1923, zemřel 9.8.2011
- volyňský Čech, po osvobození Ukrajiny Rudou armádou se připojil k čs. armádní jednotce
- v armádě sloužil jako radista; prošel Dukelským průsmykem, účastnil se bojů na Slovensku
- po skončení války zůstal až do odchodu do důchodu v Československé armádě

Volyňským Čechem v Rudé armádě

Předválečný život

Jiří Hofman, v době natáčení rozhovoru pro Příběhy 20. století a Paměť národa člen Československé obce legionářské, Čech z volyňské oblasti, který se dlouhodobě zabýval historií a osudy svého rodného kraje a místní české menšiny, se narodil 16. května 1923 Antonii a Vladislavu Hofmanovým v ukrajinské vesnici Družkopol. Za svou domovskou obec pokládá vesnici Martinovka, kde prožil většinu svého života do doby, než roku 1944 vstoupil do armády. V Martinovce tvořilo drtivou většinu obyvatel české etnikum.

Jeho otec získal licenci na prodej alkoholu, proto se rodina často stěhovala. Když bylo otci třicet let, zemřel na dlouhodobé onemocnění ledvin.

„Maminka se podruhé vdala, vzala si vdovce Leopolda Bačovského, jeho žena zemřela při porodu osmého dítěte, syna. Můj strýc, nevím už, který to byl, jestli Josef nebo Vladimír, se s Bačovským znal. Jednou tam zajeli s maminkou a maminka mi pak říkala: ‚Víte, když jsem viděla těch osm dětí, jak jsou zanedbaný, jakou potřebují péči, ti malí se mě drželi u sukne, tak jsem opravdu neměla to svědomí od nich odejít.‘ A tak se uvázala na osm dětí, spolu měli ještě dvě, děvčata, no, a já jsem byl jedenáctý. A když už jsem u těch počtů – když začalo pronásledování Židů v roce 1943, nám ‚někdo‘ položil před práh plačícího klučička. Maminka ho přinesla, a to byl ten dvanáctej. Řekla: ‚Tady máte bratříčka, bude se jmenovat Josef.‘ Ten bratříček Josef dosud žije v Izraeli, sem k nám jezdí, je mu přes šedesát let, ale každou chvíli zavolá.“ Otec posledního sourozence Jiřího Hofmana se jmenoval Ešoma Dansker a zastával významnou úlohu v partyzánském hnutí (viz níže).

Přepadení Polska – česká Volyň v novém státě

Při studiu na obchodní akademii ve městě Rovno se Jiří Hofman dostal v roce 1939 na studijní pobyt na západ Polska, do Poznaně. *„Do obchodní akademie jsem chodil pouze dva roky, poněvadž pak vypukla válka – Němci přepadli Polsko. Na to léto roku '39 mám zvláštní vzpomínky: polské ministerstvo školství organizovalo pro žáky obchodních akademií z východních částí Polska, které považovali za kulturně zaostalejší, a právem, stáče v západní části Polska, které bylo pod německým zábořem, a tam byla ta úroveň vyšší. Každý rok posílalo asi padesát vybraných žáků, z naší akademie vybrali deset. Kupodivu, i když jsem byl Čech, tak jsem byl zařazen mezi těch deset. Na prázdniny v devětatřicátém roce [jsem jel] do Poznaně, kde si nás rozebrali obchodníci a praktikovali jsme v nejrůznějších obchodech.“* Jiří Hofman zde absolvoval praxi v obchodě s látkami, podle svých vzpomínek si tu uvědomil, že se na povolání obchodníka vůbec nehodí, protože mu chyběl jakýsi „obchodní duch“, a že by se měl vrátit ke své původní zálibě, k technice.

Z obchodnické praxe se musel domů vrátit dříve, než bylo původně plánováno – začala totiž válka: *„Byli jsme nesmírně překvapeni, když v srpnu přijel najednou nějaký představitel z ministerstva školství z Varšavy a roznesla se ‚chodbová řeč‘, že se budeme vracet domů. My jsme nevěděli proč. Jeli jsme vlakem*

společně do Varšavy, a tam už byl velikej nával, sotva jsme se dostali do vagonů. Židé už utíkali z Varšavy, protože cítili, že válka je na spadnutí. Proto ty vlaky byly nabité. Prakticky na jedné noze jsme dojeli do Rovna. Když jsem tam přijel, tak byla mobilizace.“

Zde se potkal se svými známými a společně se vrátili na Martinovku. „Za dva, za tři dny bylo bombardováno Rovno. Pak jsme sledovali na mapě, jak postupujou a zabíraj Polsko.“

Pro českou menšinu na Volyni znamenalo září 1939 nejen začátek války, hrůz a bídy, jakou války obvykle přinášejí, ale také citelný správní zásah. Obec Martinovka spolu s dalším rozsáhlým územím totiž přestala tvořit součást polského státu a připadla Sovětskému svazu. Situace této oblasti si zaslouhuje stručnou historickou vsuvku: Řízkým mírem z 18. března 1921, který ukončil polsko-ruskou válku, byla česká Volyň rozdělena mezi Polsko a Sovětský svaz. Na území polského státu se ocitly dvě třetiny českého obyvatelstva z Volyňské gubernie. V letech 1939–1941 spadala celá česká Volyň pod vládu Sovětů, kteří začali 17. září 1939 zabírat západní Bělorusko a západní Ukrajinu. Po přepadení Sovětského svazu Německem 21. června 1941 zabírá celou oblast německá armáda.

Polská armáda se úctyhodně dlouhou dobu bránila německé přesile, boje o Varšavu přinesly podle vzpomínání Jiřího Hofmana i jednu z prvních českých obětí: „Ve Varšavě zahynula jedna česká dívka v řadách polské armády jako dobrovolná zdravotnice, jmenovala se Dvořáková a já říkám, že to byla první Češka, která padla v boji proti nacismu.“

Příchod sovětské armády sledoval Jiří Hofman se zvědavostí: „Po strategické silnici mezi Kyjevem a Krakovem pochodovala Rudá armáda. Bydleli jsme nedaleko od té strategické silnice a jakmile jsme se dozvěděli, že tam pochoduje nějaká armáda, tak jsme se šli na ni podívat. No, a viděli jsme nezvyklé uniformy, nám nezvyklé oblečení, dokonce i tváře, protože tam byli i Mongolové. Také jsme viděli ledaskdy ubohé vybavení. Takové to bylo celé ošuntělé, ale popravdě řečeno, kázeň dodržovali vzornou. První dojem byl, že to není armáda takřikajíc elitní, jako byla polská. Ta byla parádní, panská, a tohleto byla spíš proletářská.“

Brzy po příchodu Sovětů začalo rušení soukromých obchodů, které byly nahrazovány kooperativami, a scelování (komasace) polí. Byl to velký zásah do místních zvyků: „Konaly se asi tři obecní schůze, a na jedné bylo natvrdo předestřeno: Tak podívejte, založíte kolchoz. Vyberte si mezi sebou, kdo bude předsedou a tím a oním [funkcionářem]. Hospodáři vybrali rozumné lidi, předsedou kolchozu byl Herbich, dva taktéž rozumní lidé byli veliteli brigád... Ve vesnici zůstali tři největší sedláci, kteří nebyli do kolchozu přijati. To bylo nebezpečné, protože podle tehdejších sovětských zákonů byla tzv. kulturní daň. Kulturní daň se zvyšovala podle toho, jestli toho boháče chtěli vysát tak, aby přišel na mizinu. Takhle byl postižený jenom jeden náš sedlák... mimochodem, naši sedláci ho neměli rádi, protože jeho táta i on pachtili po majetku, přikupovali jenom hektary. Nebyl sympatickej, i když nejbohatší sedlák ve vsi. Ten byl postižen kulturní daní. Ale když bylo zle, kolchoz mu pomáhal tím, že od něj kupoval, co kupovat šlo. Slámu, seno atd. Pak tam byl ještě jeden rebelant, ktorej na zakládající schůzi si dovolil říct, že on neví, jak ten kolchoz bude fungovat a jestli by nebylo dobrý, kdyby se někam zajelo podívat se, jak kolchoz pracuje, abychom se poučili. Provokační otázka, že ano, protože nejbližší kolchoz byl tři sta kilometrů na sovětském území. Toho taky do kolchozu nepřijali. Jmenoval se Vašek Vendolský, mohl hospodařit samostatně. Mimochodem, jeho tchán byl polský důstojník, který se za první světové války u nás ve vesnici oženil.“ Více protestů proti vstupu do kolchozu nebylo, protože sedláci věděli, že jakýkoliv odpor je marný. Přesto Jiří Hofman nepovažoval Sověty za okupanty: „Od počátku českého osídlení na Volyni [tj. od šedesátých let 19. století – pozn. aut.] se tam vystřídalo třináct režimů a vlád. Ta vláda nebo ona vláda, to je jedno. [Orat] od meze k mezi, to bylo důležité. A hospodařit. Takže, že bychom pěstovali nějakou politiku, to já nevím. Mezi těmi prostými lidmi se na žádný partaje, na žádný strany nehrálo, prostě hledět si svýho pořádnýho a čestnýho života a hospodaření [to bylo důležité].“

Kvasilovská skupina

„Po porážce Polska z Krakova utíkali dále na východ naši českoslovenští vojáci, kteří ilegálně překročili hranice z Protektorátu do Polska. Nejdříve se organizovali v Krakově pod velením nadporučíka Krále, pak

plk. Svobody. Část z nich uvízla u nás na Volyni; říkalo se jim Kvasilovská skupina, a ti tam v zimě roku '39/'40 působili v mnoha vesnicích, nejenom v Kvasilově. Bylo jich tak kolem stovky. A [protože] v zimě nebylo v zemědělství moc co dělat... tak v našich vesničkách pořádali improvizované básnické večírky, [hráli] písně Voskovce a Wericha atd. Teď přeskočím mnoho let. Asi před sedmi léty jsme jeli do těch míst kolem Krakova, kde se skupina organizovala, byla tam i dcera generála Svobody Zoe Klusáková. Když tam v Bronowicích všichni přednášeli ty svoje projevy, tak jsem poprosil o slovo a nejdřív jsem se zeptal, zda je tam někdo z Kvasilovské slupiny. Zvedly se dvě ruce. Srdečně jsem jim poděkoval, že nám tam přinesli kus vlasti.“

Přepadení SSSR Německem – operace Barbarossa

„Okupace byla krutá, nepředstavitelně krutá.“

Na osudovou neděli [21. června 1941], kdy Němci přepadli Sovětský svaz, má pan Hofman vzpomínky téměř idylické. Je to ovšem způsobeno tím, že si začátek sovětsko-německé války, stejně tak jako většina zdejších obyvatel, spletl s vojenským cvičením: „...v takové, řekli bychom střediskové obci, Hrušvici, se tehdy v neděli konala nějaká slavnost, nějaké sportovní hry, a bylo to spojeno s tím, že se tam předváděli hoši, kteří končili s vojenským výcvikem a měli napřesrok vstoupit do armády, to bylo dopoledne, a najednou jsme viděli, že tam lítají nějaké letouny a že po nich vedou protiletadlová děla palbu. Nám nebylo jasné [co se děje]... Prošel takovej šum, že je to cvičení. A v tom domnění, že jde o cvičení, jsme se i rozešli domů, protože ty letouny v našem okolí nebombardovaly. Druhý den, panečku, přestože v naší vesnici nebyl radiový přijímač, se [k nám]doneslo, že vypukla válka. Čekali jsme, co bude, a podél té strategické silnice, o které jsem hovořil, se vedly boje. Asi tak za týden po tom už se [Němci] dostali až k nám a v blízkém lese se bránil jeden pěší prapor, který odřízli od tanků – ten sovětský prapor byl obklíčen a doslova celý prapor vyvražděn. Zachránili se čtyři hoši.“ Tito přeživší se ubytovali u hospodářů v obci Martinovka, jeden z nich u rodičů Jiřího Hofmana.

Němci postupovali na okupovaných územích tvrdě. Bez nadsázky se dá říci, že bychom na ukrajinském venkově našli stovky Lidic: „To, co vyváděli Němci na okupovaných oblastech, to je těžko říct [vyprávět]. V Protektorátu bylo aspoň zdání práva, aspoň soudili, i když je známo jak. Nejvíce to bouřilo na Ukrajině v čtyřicátém třetím roce. V městě Rovno bylo polní letiště a na tom letišti stálo devět bombardérů a ty vzlétávaly několikrát týdně a bombardovaly ukrajinské vesnice. Tu vesnici vždycky obklíčili, rozbombardovali a šli ničit.“

Do doby, než byla Martinovka osvobozena Rudou armádou, žil Jiří Hofman na statku svých rodičů a pomáhal s hospodářstvím. V českých vesnicích na Volyni nebyl ani v době německé okupace hlad: „Byl nedostatek jakéhokoliv průmyslového zboží, které nebylo k mání. Co nás nejvíce trápilo, byl [nedostatek] soli, petroleje a kamínků do zapalovačů. Všechno ostatní jsme se naučili dělat sami: vydělávat kůži na boty, vařit mejdlo... Největší platidlo byla kořalka, bohužel, hodně se taky popíjelo, a to na některých nechalo stopy.“

Zkouška věrnosti a oddanosti

Počátek Velké vlastenecké války, jak Rusové nazývají etapu od přepadení Sovětského svazu po konec druhé světové války, byl dobou masových deportací obyvatelstva např. z Pobaltských republik, ale i odjinud: „Na Volyni a také na velké části Ukrajiny žili Němci. Povolží byla dokonce samostatná německá oblast [Povolžsko-německá republika – pozn. aut.]. Stalin se chtěl přesvědčit o jejich oddanosti sovětské vládě, poněvadž tam žili asi dvě stě let, a tak se jich ptali: Až přijdou sem blíž Němci, tak jak vy [se zachováte]? No, my jsme za sovětskou vládou. To znám z vyprávění: Prý [Sověti] převlíkli prapor sovětských vojáků, kteří uměli jakžtakž německy, do německých uniforem a vyhodili je tam jako německé parašutisty. Druhé den je šli hledat: nenašli ani jednoho. Tak Stalin nařídil přistavit několik tisíc vagonů a nechat je vyvézt do Kazachstánu. Takhle byla zlikvidována německá Povolžská autonomní oblast.“ Cílem deportací německé menšiny se kromě Kazachstánu stala také Sibiř a Ural.

Němci z Volyně měli na rozdíl od svých krajanů z Povolží více štěstí: „To [deportace] se netýkalo Němců, o kterých já chci mluvit. Ti byli tam u nás [na Volyni] roztroušeni. Ve čtyřicátém roce, když uzavřeli ten pakt,

tak Němci se dohodli se Sovětama na reemigraci těchto krajanů. Oni se bez váhání houfně stěhovali zpět [do Německa]. Jak jsem se přesvědčil, tak to byl od Hitlera strašně chytrý tah, on získal lidi, kteří znali ruský poměry, kteří znali jazyk, kteří byli jak dobrým materiálem pro zpravodajskou službu, tak i pro služby okupační. Tihleti němečtí krajané sloužili okupační správě takřkajíc do roztrhání těla a ledaskdy dělali i špinavou práci.“

Na otázku, zda se volyňští Češi nebáli násilných deportací po obsazení sovětskou armádou na podzim 1939, pan Hofman odpovídá: *„My jsme se toho neobávali, poněvadž jsme to nevěděli. Faktem je, že několik sedláckých rodin z Volyně bylo vyvezeno, byly to rodiny, kdy si třeba Česka vzala polského důstojníka. Polské důstojníky vyvezli i s jejich rodinami. Takže takhle bylo vyvezeno několik rodin. Těch bylo pár. Od nás se jenom jeden kluk dostal do sovětského vězení, náhodou to byl Polák, a to proto, že ho nachytali, jak vařil ve velkém kořalku. Jmenoval se Roman Ševčík. Mysleli jsme si, že ho někde odstřelili, a on se mezitím dostal do Andersovy armády a s ní se dostal přes Teherán na Západ, bojoval v Itálii, byl tam raněn, převezen do Anglie. Uzdravil se a vzal si Angličanku.“*

Partyzáni aneb Jak Kuzněcov chytal sám sebe

„Sovětských partyzánských oddílů fungovalo hodně. Zejména působily směrem na železnice, jak na těch železnicích, které šly nahore na Minsk, tak i na těch dole, které šly směrem na Rovno, Zbodunov a dál na Kyjev. U nás v Rovenské oblasti byl nejvýraznější Medveděvův oddíl. Odhaduji, že stálých partyzánů měl maximálně 1500. Jeho úkolem bylo vést průzkum v Rovenské oblasti, protože v městě Rovně byl německý úřad pro celou Ukrajinu, šéfoval tomu nějaký Koch. Ten Koch měl celej obrovskéj aparát, gestapo atd., to mu všechno podléhalo, a zde bylo třeba vést průzkum, ale i diverzní akce. Řekl bych, že ten oddíl působil opravdu velice inteligentně, protože hledal pomocníky mezi místními lidmi, aniž by je vystavoval nebezpečí. Tím pádem si zajišťoval oporu a zdroj informací.“

Když ještě chodil Jiří Hofman v Rovně na základní školu a později na obchodní školu, bydlel v domě u domovníka Kazimíra Dombrowského, Poláka. Po válce se dozvěděl toto: *„V oddílu Medveděva působil jeden sovětský důstojník, jmenoval se Kuzněcov, kterej pekfektně ovládl němčinu, natolik, že když mu opatřili dokumenty na jméno Siebert, syn velkostatkáře z východního Pruska, nevím, jak se dozvěděl historky ze života toho, koho nahrazoval. Pravýho syna toho velkostatkáře Němci popravili... Prostě ten [Kuzněcov] byl tak zamaskovanej, že byl jako nadporučík SS, a když byla největší chytačka, když ho chytali, tak von se svým pomocníkem taky kontroloval auta [a hledal Kuzněcova]. Celou dobu, asi přes rok, působil v tom prostoru velice účinně.“* S panem Dombrowským, který se živil jako řemenář (pracoval s kůží) navázali partyzáni kontakt a ptali se ho, zda by byl ochoten poskytnout svůj dům pro konspirační schůzky. Přece jen k němu chodívalo dost lidí, a tak nebyly časté návštěvy nijak nápadné. Mezi příchozími do Dombrowského domu byl i Kuzněcov. Na Dombrowského ve své knize vzpomíná i partyzánský velitel Medveděv. Po osvobození Rovna se ale Dombrowski stal podezřelým pro styk s Němci (tedy s Kuzněcovem v uniformě SS) a jeho sousedé ho udali. Než se věc vyřešila, byl Dombrowski vězněn NKVD, po propuštění reemigroval do Polska.

„V tom [Medveděvově] partyzánském oddíle se také zachránilo několik Židů. Po dlouhých letech jsem se dozvěděl, že otec chlapečka, kterého jsme zachránili v naší rodině, se po různém schovávání dostal do partyzánského oddílu a že dělal nakonec hlavního zásobovače. A jelikož neměl židovskou podobu, spíš, když si nechal narůst vousy, tak vypadal na kozáka, s falešnými doklady a s pravými německými markami jezdil a skupoval, co se dalo skoupit. Vozil to na určená místa u sedláků, tam nechal..., tam zas pytel obilí, partyzáni byli roztroušení porůznu. Ešoma Dansker se jmenoval.“

Odbojová organizace Blaník

Zásadní roli sehrál pro českou Volyň partyzánský oddíl Sidora Kovpaka, který informoval moskevské vedení o existenci české odbojové skupiny Blaník: *„Oddíl Sidora Kovpaka vznikl také tam na volyňských blatech a on dostal rozkaz přesunout se do karpatských lesů. V průběhu toho pochodu přes Volyň také pomohli naši, Češi... Moudří a odhodlaní lidé založili českou odbojovou organizaci, která se jmenovala Blaník. Jako hlavní cíl nebyl boj se zbraní v ruce proti nacistům, protože to by bylo beznadějně a říkám,*

zamáčkli by nás jako blechu, ale [šlo o to], aby měli Češi nějakou reprezentaci. Abychom byli jednotní v názorech co a jak, a dokonce vydávali svoje noviny asi po dobu roku a tři čtvrtě. Bylo sto dva buněk rozmístěných na prostoru asi jako tři kraje tady [v Čechách], a to je nepředstavitelný, jak to vůbec udržovali... O této organizaci Blaník hovořil zástupce vedoucího se Sidorem Kovpakem, ukázal mu tu mapu, kde všude máme buňky, a žádal, aby do Moskvy předal [zprávu o tom], že chceme vstoupit do naší armády a že tady je takováhle organizace. A teď si představte to úžasný překvapení, když Sověti ve čtyřicátém čtvrtém roce začali osvobozovat Volyň a naši čeští představitelé Blaníku se dozvěděli a měli v rukou zápisky politického agitátora, kde bylo také napsané, že na Volyni existuje odbojová organizace Blaník – navažte s nimi kontakty!“ (O Blaníku viz ještě dále.)

Banderovci a ukrajinský nacionalismus očima Jiřího Hofmana

Na mou otázku po akcích banderovských skupin na Volyni za druhé světové války se mi dostává rozsáhlého výkladu o ukrajinském nacionalismu. Podle Jiřího Hofmana měly ideové základy ukrajinského nacionalismu své kořeny mezi emigranty, kteří se usadili v první Československé republice. Tito emigranti se často rekrutovali z vojáků dvou divízií tzv. Haličské armády, která bojovala za svobodnou Ukrajinu a v polsko-ruské válce se dostala do presu mezi Poláky a bolševiky. To byl důvod jejich odchodu do emigrace. Ukrajinci v exilu se cítili, stejně jako Němci, poškozeni versailleskými mírovými smlouvami, a proto na tajné schůzce ve Lvově založili Organizaci ukrajinských nacionalistů (OUN).

Politický program tohoto uskupení vyšel tiskem: „*A teď to hlavní: na našem území se našel jeden mudrlant, kterej napsal knihu, já říkám, že se podobá [knize] Mein Kampf, [o tom], jaké jsou zásady toho nacionalistického hnutí a vtělil to do desatera. Jmenoval se Dmitrij Doněc. Ta kniha vyšla v roce '25, nevím proč vyšla v Anglii, ale ukrajinsky. Já to desatero mám vopsané v polštině. A tam, když si přečtete ty zásady, že např. Ukrajinec je povinen použít všech možných prostředků včetně zločinů pro šíření slávy a rozšíření území Ukrajiny na ty prostory, kde žijí Ukrajinci... Už jenom tuhleta zásada – a ta nebyla planá, tu ti Ukrajinci-nacionalisti šířili mezi mládeží v míru v období mezi válkami tak, že jeden kamarád mi vyprávěl, že děvče, s kterým pracoval v kanceláři, to desatero znalo nazpaměť. Oni prováděli agitaci.“*

Dle vyprávění narátora ukrajinští nacionalisté hledali podporu v Evropě: „*A taktéž, když hledali spojence, v Evropě, tak ho mohli najít jedině v Hitlerovi, poněvadž nikdo jiný, žádné zřízení, s tím nechtělo mít nic společného. Takže voni, troubové, to musím zdůraznit, že troubové, [počítali], že když teda Německo přepadne Sovětskej svaz, tak že jim Hitler umožní vytvořit samostatnou Ukrajinu. Ale Hitlera to ani nenapadlo! On potřeboval votroky a kolonie, a nikoliv nějaké nezávislé státy. V Německu se školily diverzní skupiny, zpravodajci té OUN, to nejsou pohádky, to je zaručená pravda a různí autoři to teprve teď dokladují. To nacionalistické hnutí se šířilo pomocí emisarů, cílevědomě, na další části západní Ukrajiny. Tzn. z Haliče dál na Volyň, na Podolí a pokud to šlo, tak i na Polesí. Za bývalé hranice Sovětského svazu se nedostali. Tam, panečku, je lidi nebrali. Kdežto u nás, tam brali, a musím říct, že co jsem potom mluvil s kluky, které jsem znal, tak říkali: ‚Kdybych nekejnul, že budu s tím banderovcem, tak riskuju život.‘“*

V letech 1941–1943 byla Ukrajina okupována Německem. Ukrajinci, kteří doufali, že s německou podporou vytvoří samostatný a nezávislý stát, vstupovali do policejních oddílů a spolupracovali s německou okupační správou: „*Měli [Ukrajinci] takovou svoji bezpečnostní službu na zpravodajskou činnost a likvidaci nepohodlných lidí. Oni si dali za cíl nejdřív dohodnout se s Němcema, taky houfně vstupovali do policie, která měla uniformy podobný německým, ale na sobě měla znaky ukrajinský, to bylo ve jednačtyřicátým roce, a tam jich bylo ke sto tisícům. Dělalí policejní službu v týlu, a to se Němcům ulevilo. Hned v prvních dnech, kdy Němci přišli do Lvova, tak banderovci, resp. OUN, svolali reprezentativní zastupitelskej sbor, kterej ustavil vládu. Předsedou vlády pověřil třicetiletého učitele, jmenoval se tuším Štecko, prostě přistoupili k organizaci ukrajinskýho státu. Hitler, když se to dozvěděl, tak asi za tejden je nechal pochyťat, včetně toho předsedy vlády, všech politických vůdců a posadil je do koncentráku. Sice fešáckýho, aby jim neublížil.“*

Když poznali, že se nedočkají nezávislé Ukrajiny, začali jednat: „*Tak to bylo až do začátku roku '43, kdy banderovci definitivně pochopili, že od Němců nemůžou čekat samostatnej stát. Vydali heslo: ‚Z policie pryč a do lesů‘ a vytvořili banderovské skupiny – je to trošku přezdívká, protože oni měli dvě velký frakce, byli*

melnikovci a banderovci podle jmen těch vůdců. Ten Melnik byl takovej obezřetnější a nebyl tak pro vraždění a tak, kdežto Bandera, ten byl pro plnění toho jednoho bodu s veškerými důsledky. Utekli do lesů, jenže každý byl z nějaký vesnice, takže přes den sil a oral a v noci působil jako ozbrojená síla. První úkol, kterej si dali, [byl], že musí očistit Ukrajinu od jinozenců. A ještě do dneška vidím plakáty, které byly v ukrajinských vesnicích, že Ukrajina musí být nacionálně čistá jako slza. My jsme to nevztahovali na sebe, ale Poláci, ti to na sebe vztahovat museli, a Židi jakbysmet. Mimochodem, ukrajinská policie pomáhala a velmi účinně, se zaujetím, vyvražďovat Židy. Ta policie dělala tu špinavou práci, že porůznu chytala ty, kteří z ghetta utekli. Hned na podzim '41 se naučili vraždit na Židech, když je vyvraždili, byli na radě Poláci.“

Podle tvrzení pana Hofmana existuje ještě dnes v Kanadě středisko banderovských pohrobků: „...zkrátka a dobře, tohleto téma je stále živý, i když banderovci samozřejmě nemohli počítat s nějakou podporou Západu, páč oni chtěli, aby Západ tlačil na Sovětskej svaz... každěj od toho dal ruce pryč. I když jako rezervičku si je tam, ty pohrobky, držej. Na západní Ukrajině jsou dneska bohužel i pomníky Banderovi, ulice se jmenují Bandera. To nebyli odbojáři, protože ti nebojovali, ti vraždili.“

Bandеровské oddíly ohrožovaly i české vesnice na Volyni, a proto zde od jara do žní roku 1943 fungovala jakási domobrana: „Jen díky rozvaze vedoucích buňky Blaník nedošlo k nejhorsšímu, poněvadž vždycky skrze prostředníky šlo něčeho dosáhnout. Takhle se také domluvilo, že banderovci naši vesnici jenom jednou vykradli. To bylo předtím, než jsme šli do armády. Pak už to bylo horší: sedm lidí vyvraždili pro nic za nic, celou rodinu. Celkem bylo asi 439 Čechů zavražděno banderovci. Když naši vyjednávači jednali, tak vždycky jsme měli se zbraní ten dům obsazený a říkalo se: Podívejte, páni vyjednávači, kdybyste tady chtěli blbnout, tak živi neodejdete. No a my jsme kluci třeba čtyři hodiny leželi ve sněhu za plotem. Takhle to vypadalo v naší vesnici, ale vím, že když jsme odešli do armády, potom si tam banderovci dělali, co chtěli. Protože Sověti chtěli ulehčit lidem, tak založili stíhací prapory, které byly pod velením ministerstva vnitra, a pak tam byli dobrovolníci – taková mládež šestnáct, sedmnáct let, ukrajinská i česká. Po válce všechny pochytili a soudili a ti, kteří věděli, že by dostali trest smrti, utíkali přes naše území do Západního Německa, protože věděli, že tam dostanou ochranu. Ale soudili je, ne že by je sehnali do houfu a kolektivní trest.“

V armádě u spojařů

„Mým osudem se staly kilohertze, megahertze, až do konce života.“

„Na Hromnice [2. února] roku '44 naši vesnici osvobodila Rudá armáda. Zima byla nevolýšská, protože bylo bláto. Obyčejně tam touhle dobou býval sníh. [Sovětské vojáky nám] říkali: ‚Tak hoši, chystejte se, posílíte nás.‘ My jsme věděli svý, protože už za okupace byla založena moudrými lidmi organizace Blaník, vydávaly se novinečky a mladí lidé, i my, hlídali vesnice proti banderovcům. Věděli jsme, že existuje československá jednotka na území Sovětského svazu. A nejen to, ta organizace Blaník propašovala do Moskvy přes partyzánského velitele Sidora Kovpaka informaci, že tady jsou Češi a že si přejeme vstoupit do naší armády. Bylo to připraveno tak, že v nejvýchodnější české obci Novokrajov byl také jeden člen Blaníku, a ten měl za úkol, poslat telegram, hned jak přijde osvobozená armáda. Když přišli sovětské vojáky na Volyň, tak v bloku agitátora, to byla taková knížečka o tom, kam vlastně přišli, tam byla řeč o tom Blaníku. Zkrátka a dobře, my jsme byli morálně připraveni vstoupit do československé armády, takže když to přišlo, tak za dvě neděle nato (po těch Hromnicích) místní sluha obešel [vesnici]: Hoši, zítra všichni od osmnácti do padesáti jdete do Rovna. Bylo nás tam přes padesát. Od nás [z rodiny] jsem šel já a mladší brácha [Stáňa], dva prostřední bráchové, Vláša a Jenda, ty už byli v Rudé armádě počínaje rokem '40, poněvadž nastoupili základní vojenskou službu, ale nikoliv v regulérní armádě, ale u stavebních praporů, evakovali závod atd. Staňku vyřadili, že prej srdíčko je slabý, takže jsem z rodiny rukoval já sám.“ Za dva dny se vybraní vojáky shromáždili opět v Rovně a vyrazili na jedenáctidenní cestu do Jefremova v Tulské oblasti, kde sídlil náhradní vojenský útvar československých jednotek. Hofman byl nejprve zařazen k paradesantní (vysádkářské) jednotce, ale po prvním seskoku velení zjistilo, že se do této jednotky nehodí, a proto byl přerazen k radistům (spojařům). Zde prodělal asi měsíční tvrdý výcvik.

Studia ve městě Ilji Muromce

Jiří Hofman byl spolu s dalšími poslán na studia na Muromské spojovací učiliště. Město Murom leží asi tři sta kilometrů východně od Moskvy. Příprava spojařů zde v mírových podmínkách trvala dva roky. Ve válce byl učební cyklus redukován na osm měsíců, ovšem v době, kdy sem Jiří Hofman přišel, byla doba studia pro československé vojáky stanovena na čtyři měsíce. Tím pádem nabylo studium velmi intenzivní podoby, vyučovalo se třináct hodin denně i v sobotu, pouze nedělní odpoledne bylo volné. Hofman na zdejším učilišti studoval od května do srpna roku 1944: „*Já jsem ve čtyřicátém čtvrtém roce prodělal spolu s dalšími osmi kolegy přípravu ve spojovacím učilišti v staroslavném městě Muromi. Rád vzpomínám na ty lidi, na tu dobu [studia], moc mně to dalo do života. Tam jsem poznal trošku blíž i duši těch pravejch ruskejch lidí. Vedle [na pokoji] jsme měli celou čtu dvaceti sedmi hrdinů Sovětského svazu, spojařů, kteří tu hvězdu dostali za forsírování Dněpru a dobytí Kyjeva. To byli zlatí kluci, prostí, normální a pořád se nechtěli stát důstojníky z povolání a pořád se rvali na frontu. S těmi kluky jsme se sblížili, ale nejen s nimi. Když byla možnost na půl dne zajít do města, a ta byla jednou za dvě neděle, potkávat se s těmi lidmi... Zkrátka a dobře, rád na to vzpomínám. Tam jsem dostal základy své odborné činnosti na celý život, poněvadž učitelé byli skvělí, opravdu to uměli a uměli taky zainteresovat.“*

1. československý armádní sbor

Po studiích na spojovacím učilišti dostal Jiří Hofman cestovní rozkaz a vydal se svými druhy na cestu přes Moskvu, Kyjev, Žitomir, Novohrad Volyňský, Zdolbunov, Rovno až k 1. čs. armádnímu sboru. „*To největší krveprolití, které bylo u Machnuvky, to už měl sbor bohužel za sebou, to jsme se dozvěděli cestou. Mě si nechal náčelník spojení, nezapomenutelný [František] Skokan, kterej bohužel byl v 50. letech popraven. S jeho ženou jsme to moc rozebírali, Reicin za to může. (Bedřich Reicin, 1911–1952, před válkou aktivní v komunistickém mládežnickém hnutí, od roku 1940 působil jako hlasatel československého vysílání moskevského rozhlasu, později zpravodajský důstojník československé vojenské jednotky v SSSR. V letech 1945–1948 náčelníkem 5. oddělení hlavního štábu, tj. obranné zpravodajství. V této funkci také řídil komunistickou infiltraci do armádních struktur. V roce 1952 byl v procesu s Rudolfem Slánským a spol. odsouzen k trestu smrti a popraven – pozn. aut.)*

Pan Hofman byl začleněn k spojovacímu praporu 1. čs. armádního sboru, měl na starosti dozor nad spojením. Zde se potkal se starým známým, protože mjr. František Skokan velel již v rotě v Jefremově. „*Dozor nad spojením ve štábu, to je človíček, kterej někde sedí a musí mít přehled o veškerém spojení té dané jednotky a se sousedama a musí znát, kde je jaká porucha a kdo ji odstraní. Všechno musí kontrolovat, hlídat...Bojová situace vyžaduje nepředvídatelné předávání rozkazů, i tam, kde spojení není. Na Dukle jsem se stal velitelem čety, kde jsem měl tři radiové stanice a jedno družstvo telefonistů a zajišťoval jsem spojení na pozorovatelnu velitele sboru, ale on těch pozorovatelem měl víc. Kromě toho jsem měl povinnosti další, jako např. dohlížet na spojení, a tam už se mně hodila velmi dobrá znalost ruského jazyka, poněvadž dozor nad spojením tam čtyřicet hodin slouží a musí znát dopodrobna celou síť, kde je jaká porucha, kde se co stalo a umět se s každým domluvit. To jsem dělal na Dukle až do překročení hranic.“*

Generál Ludvík Svoboda

„*Ačkoliv jsem obsluhoval pozorovatelnu generála Svobody, tak já jsem tam chodil jen tehdy, když se měl z té pozorovatelnou řídit boj, a to tam zpravidla nešel velitel sboru, ale štábní důstojníci. To jsem tam vždycky šel se svými hochy jako hromosvod: když něco nefungovalo, tak za to mohl spojař. S generálem Svobodou jsem se poprvé viděl v Chustu, kdy tam zřejmě přijel na nějaký jednání s Velitelstvím osvobozeného území. Šel jsem do důstojnické jídelny, svlíkal jsem si kabát a generál Svoboda si vedle voblíkal kabát. Váhal jsem, jestli mám přiskočit a posloužit, a von se na mě tak měkce podíval a asi pochopil moje rozpaky, zakejval hlavou, kabát si natáh', já jsem pozdravil a on odešel. Jinak, osobně jsem nikdy na frontě s generálem nemluvil. Po válce jsem měl příležitost několikrát se s ním letmo setkat. Generál Svoboda měl mezi našimi lidmi nesmírnou autoritu, páč to byl poctivej člověk, bez nějakých takovejch postranních úmyslů. Někteří historici, spíš hysterici, říkaj: Vždyť von neměl ani vysokou vojenskou školu! Neměl. Ale on měl jinou školu. Ti, co byli vedle něj, ti generálové, ti měli francouzskou válečnou školu, která žila ze zkušeností první světové války, což v druhé světové válce nebylo k ničemu. Svoboda, ten žil ze zkušeností, které získal na frontě a které získal také od sovětských velitelů, kteří něco už zažili. Myslím si, že to plně vyvážilo tu vysokou školu. Dopustili se na něm pochopitelně nespravedlnosti, tak jako na mnoha jinejch lidech, nesmyslně a*

zbytečně, podle mého soudu. Sympatie lidí byli pro to [zřízení], co tady hned po válce vzniklo, a že by bylo natolik ohrožováno vnitřním nepřítelem, že by museli dělat to, co dělali, nepovažuju za přiměřené. Považuju to za hloupost. Velice si rozumíme s jeho dcerou, paní Zoe [Klusákovou]. Je to rodina, která v našem národě zasluhuje nejvyšší úcty.“

Nováčci z Podkarpatské Rusi

Od podzimu/zimy roku 1944 bojoval sbor na slovenském území, a protože byl početně oslabený, rozhodlo velení, že budou nové posily povolávat z Podkarpatské Rusi. V té době již v Chustu fungovalo Velitelství osvobozeného území pod velením gen. Antonína Hasala-Nižborského [po válce byl ministrem dopravy]. Nábor nováčků probíhal na přelomu let 1944/1945.

„Pak mě velitel poslal, abychom z Podkarpatské Rusi přivezli další posily. Tím jsme byli pověřeni tři, ale nejenom my, spojaři, ale také další druhy zbraní, přivezli jsme vojáky, vycvičili jsme si je. Já jsem dostal třicet šest kluků nováčků a jednu děvčicu. Celkem mně bylo podřízeno čtyřicet čtyři lidí a zabezpečoval jsem spojení 4. samostatné brigády. Cesta přes Slovensko, to byla triumfální cesta. Když jsme tam přijeli, tak jsme byli úplně vyvalení, jak vroucně nás přijímají. Napsali jsme na kusy papíru: Vstupujte dobrovolně do československé armády. Za necelej tejdén jsme tam měli tři sta kluků, a co bylo horší, asi čtyřicet děvčat. Pro ně jsme neměli instruktorky ani [uniformy].“ Přestože vstup do československého armádního sboru byl dobrovolný, jeví o něj obyvatelé velký zájem a brzy vznikly potíže s ubytováním a s jídlem. Naštěstí se hlásili i ti lidé, kteří již před válkou sloužili v československé armádě: *„Přihlásil se nám nějaký rotmistr, kterej za první republiky sloužil v armádě a byl proviantním. To byla naše spása.“* Tento podnikavý muž zorganizoval potravinovou pomoc od lidí z okolních vesnic: *„Už druhý den ráno začali přijíždět strejcové, ten přivez’ bochník chleba, oškubanou drůbež, maso, ořechy... Ten [bývalý rotmistr] chodil někde s hůlčičkou, o něm jsme nevěděli a strejcové vozili. My jsme jenom potvrzovali, že československá vláda to po válce zaplatí.“* Nováčci se začlenili do armádních struktur a prodělali výcvik. Jiří Hofman na Podkarpatské Rusi strávil Vánoce roku 1944 a začátkem nového roku se spolu s ostatními přesunul do výcvikového střediska. Na odbornou přípravu svých nových radistů měl pouze dvacet jedna dní, měl je zaučit natolik, aby pak byli schopni nasazení na frontu. To byl základ radiové roty spojovacího praporu 4. samostatné brigády, jejíž jádro tvořili obyvatelé Podkarpatské Rusi a vojáci z východního Slovenska.

Průlom na Slovensku

Nová československá samostatná pěší brigáda byla krátce po svém vzniku poslána do pole: *„První nasazení bylo na Slovensku, kde fronta stála hodně dlouho a ne a ne se prorazit. Tam jsme my s tou 4. brigádou a Sověti s dalšíma konečně prolomili frontu. Mojí povinností bylo zorganizovat spojení. Před útokem nebo když nastupovaly nové jednotky, tak nesměly vést radiové spojení, protože by se prozradily před nepřítelem. Na jedné straně bylo třeba mít vycvičený radisty, na druhé straně mlčet. Celkem jsem měl osmnáct radiovejch stanic, z toho dvě rezervní – [musel jsem] čekat, než začne útok, a pak spustit radiový spojení a [zkusit], jestli funguje, nebo ne. V naší brigádě jsme neměli žádný auta, tím pádem jsme byli lehký a všechno jsme dřeli na zádech. Byli jsme ‚přizpůsobeni‘ k boji v horách, protože jsme se ‚lehce‘ [uvozovky J. H.] dostali Němcům do týlu. Takhle to s náma praktikovali počínaje Velkou Fatrou, Malou Fatrou, Javorníkama atd. Problém byl v tom, že v horách radiový spojení je háklivý, protože bejvaj stíny. Tohleto byly ty finesy, který musel předvídat prostej podporučík, kterej se ještě pořádně neopeřil z učiliště. Co bylo pro mě nesmírně cenný: že ti moji zlatí kluci a jedno děvče po celou dobu [udrželi] spojení.“* Koncem března se 4. čs. pěší brigáda zúčastnila bojů o Liptovský Mikuláš: *„Útok se plánoval na čtvrtou hodinu ráno, já jsem měl stanice rozestavěný a trnul jsem, jak to bude fungovat, až se to spustí. Ten boj nebyl jednodušej, zejména ten, kterej se odbyl, ještě než my jsme tam nastoupili – asi dvakrát předtím už byl Liptovskej Mikuláš dobytej, a Němci ho zase získali. Generál Svoboda tam málem přišel o život, on byl strašně neopatrnej, chodil dopředu... Takhle začala ta epopej 4. samostatný brigády. Na celej spojovací prapor jsme měli jeden vůz.“* Po dobytí Liptovského Mikuláše následoval Ružomberok, Velká Fatra, Malá Fatra atd. Po přechodu Váhu se brigáda dostala do německého sevření, přestřelka trvala několik hodin, a přestože situace vypadala bezvýchodně, podařilo se jim uniknout.

Vylepšování jídelníčku

Vojenská strava v týlu sestávala z různých kaší a ryb: „V učilišti [v Muromi] jsme na tom byli dobře. Nás bylo devět, ale tam ten režim byl přísně organizovanéj, protože tam bylo hodně lidí. U stolů bylo dvanáct mís, vědro polívky pro dvanáct lidí. A nás bylo devět. Kaši jsme dostávali taky ve vědre pro dvanáct lidí. Samozřejmě, maso jenom pro devět. To víte, my jsme byli mladí, tak to nám chutnalo. Na frontě to bylo všelijaký.“ Nebylo výjimkou, že se vojáci museli spolehnout na pomoc lidí z nejbližších vesnic. Jiří Hofman s vděkem vzpomíná na obyvatele z okolí Turčianského sv. Martina: „Když jsme byli na Slovensku v horách, tak tři dny nebylo možné přinést ani várnici. To bylo na Malé Fatře. Tam ty boje v horách trvaly asi dvacet dnů. Šest tisíc lidí se dobrovolně přihlásilo do hor, osmnáct kilometrů nosilo na zádech všechno, co bylo třeba, tzn. dělostřelecké náboje, obyčejný náboje, stravu, i ten špiritus. Když jsem se po válce dozvěděl, kolik jich bylo, tak to teda klobouk dolů. Obětavost lidí byla obrovská.“

Vojáci občas měli možnost zvýšit si podíl masa v jídelníčku i poněkud drastickým způsobem: „Na Dukle bylo hodně min, a tam spojaři měli přímo nařízeno, že když rozvíjeli novou linku, tak museli jet na koni. Když kůň šláp na minu, tak je ho taky škoda, ale musel se odstřelit a bylo maso. Moc mě pobavila po válce paní Mašková na Smíchově, domácí, u které jsme bydleli asi dvě neděle, která nám jednou tajuplně připravila koninu a říkala: ‚No to co vám teď dám, to jste určitě nejedli.‘ Když jsem to ochutnal a zjistil, že je to konina, tak jí povídám: ‚To byste se divila!‘“

Španělka v éteru

V četě spojařů, jimž Jiří Hofman velel, se nacházela i jedna dívka: „To děvče se jmenovalo Margarita Sarkaničová. Nebylo to její pravé příjmení, poněvadž to bylo děvče, které se narodilo [roku 1926] jako Španělka a za španělské války osiřela. Interbrigadisti si ji přivezli do Sovětského svazu, osvojila si ji slovenská bezdětná rodina, která se vystěhovala v rámci akce INTERHELPO do okolí Frunze [nyní Biškek] a vytvořili tam jakousi kulturně-průmyslovou oblast. [Od této rodiny] získala jméno Sarkaničová. Samozřejmě zvládla bezvadně ruštinu a přihlásila se jako dobrovolná zdravotnice do armády. Prodělala nějaký kratičkej zdravotnickej kurz, ale to ji neuspokojovalo, a tak se stala radistkou. Byla vlastně slovenského původu, a tím pádem byla převelena k našemu sboru a já nevím, jakým řízením osudu se v rámci posílení těmi nováčky dostala k nám. [Byla to] ohromná žába, nesmírně zodpovědná. Na tu jsem se mohl spolehnout. Ženy v radiovém provozu maj' takovou výhodu: když je velká tlačenička v éteru, tak když tam ten ženskej hlas začal prosit: uchadij z darožky milij, tak on ten chlap, pokud ji slyšel, z té darožky uhnul a nechal ji, aby mohla vyslat zprávu. Ale to je takové schéma, ono to bylo daleko složitější. Když končila válka, mě odveleli jinam, celá brigáda šla na Slovensko a Margarita mi zmizela z očí.“ Sešli až po mnoha letech na vojenském setkání, kde byli přítomni i staří kamarádi Jiřího Hofmana z bojů na frontě. Margarita Sarkaničová se po válce provdala za Rusína a žili spolu na Podkarpatské Rusi.

Šarvátky na Moravě

Brigáda překročila řeku Váh, pokračovala přes Javorníky a 4. května 1945 sestoupili do Halenkova. Na Moravě je čekalo bouřlivé přivítání: „První vesnice byla Hovězí. Tam nadšení... to byla první moravská vesnice. Málem by si naše kluky rozebrali domů. Prakticky bez bojů jsme se dostali až do Vsetína.“ Zde se pan Hofman dozvěděl, že „...místní partyzáni přepadli štáb armádního sboru a udělali tam rotyku. Ne že ho zničili, ale Němci najednou měli zmatek ve velení, a tak tím pádem tlak povolil a hoši se sebrali a zdrhali. A my jsme se tak dostali z obklíčení. To byla šarvátka. Jestli jsem nějakýho [Němce] zastřelil, nevím.“ Ve Vsetíně se zdrželi jen chvíli a pokračovali přes Hošťálkovou. Také v této oblasti docházelo k přestřelkám: „V noci lilo jako z konve, najednou střelba, a my jsme měli v týlu, jak se později ukázalo, tři sta esesáků, o kterejch jsme nevěděli a kteří o nás taky nevěděli. Jak šli, narazili na nás a obličili nás. Kruhová obrana. Práskali jsme po sobě, došlo k boji muže proti muži a tam – možná, že mně zachránil život – nějaký četař Sojka, takovej chlap jako hora, s ním jsme leželi vedle sebe a najednou se na nás nahnul nějaký hošík s kudlou a Sojka ho zneškodnil, srazil ho na zem. To si vzpomínám, že ten [útočník] začal rvát: ‚Ich bin Kommunist.‘ A já povídám: ‚Ty svoloč jedna, to teprve teď víš, že seš komunista?‘ [Smích.] Ale tam skutečně padlo šest nebo sedm našich důstojníků štábu, v takovejhle šarvátkách. Kolik padlo Němců, nevím, ale bylo jich asi deset, patnáct.“

Byla válka, teď je mír

Jiří Hofman bezprostředně po válce zůstal v Československu, stejně jako mnoho jeho volyňských krajanů. Nemusel se vracet na Volyň, věděl, že o rodiče bude postaráno, protože dva starší bratři také přežili válku. Dál sloužil v armádě, stal se důstojníkem z povolání. Byl poslán na Slovensko, v Novém Městě nad Váhom dokončil přerušovaná středoškolská studia a složil maturitu. Ke svým politickým názorů z poválečné doby říká: „Bylo všeobecně známý, že ta tlustá čára přes Evropu byla udělána a že je neměnná. Je neměnná, a kdo by ji chtěl měnit, jedna nebo druhá strana, tak bude válka. Kdo měl atomovou pumu, ten si myslel, že by tu čáru mohl překročit, a to jen do té doby, než druhá strana měla atomovou bombu. Byl to rovnovážnej stav, jeden dělal na druhýho bububu... Proč to tenkrát Winston Churchill takhle ve Fultonu spustil, já dodneška nepochopím. To byla od něj nezodpovědnost. On to spustil zřejmě z podnětu Američanů, poněvadž už nebyl předsedou vlády, nebyl vázanej parlamentem. Studená válka byla podle mě nesmysl. [Byla] zbytečná. Obviňovat tenkrát Stalina, že chtěl Evropu obsadit! Vždyť je to kravina! Neměli dost starostí doma? Kdo viděl tu poušť, tak musel znát nesmyslnost tohohle tvrzení. Přesto se to tvrdilo. Dodneška.“ (Vypravěč zde naráží na slavnou řeč W. Churchilla, kterou pronesl 5. března 1946 v americkém Fultonu: „Od Štětína na Baltu po Terst na Jadranu spadla napříč kontinentem železná opona.“ – pozn. aut.)

V roce 1948 zahájil svá studia elektrotechniky na Vysoké škole Dr. Edvarda Beneše v Brně: „Byli jsme první reformovanéj ročník, čiže žádná flákárna to nesměla bejt, to byl hlavní smysl té reformy.“ Jeho spolužákem z vyššího ročníku byl Armin Delong, nositel ocenění Česká hlava za rok 2005. Obor absolvoval za čtyři roky a Jiří Hofman ihned poté nastoupil do armády k, podle svých slov, speciálnímu praporu: „Promiňte, že to trochu šifruju, ale nebylo by dobrý, kdybych říkal naplno, co to bylo za službu. To byly útvary, které byly prakticky rozptýlené v celé armádě, takže jsme zabezpečovali speciální prostředky v celoarmádní působnosti.“ Svou práci u prvního spojovacího praporu charakterizuje takto: „Je to radiový průzkum. Když je radio a dva si povídaj, tak třetí je poslouchá. To je legální činnost, protože radio je veřejný. V souvislosti s tím jsem měl úkolů víc než dost.“ Po dvou letech postoupil výš ve vojenské struktuře, pracoval na štábu, následně na generálním štábu. Ve své armádní kariéře měl na starosti technické zabezpečení v oboru elektroniky a aplikaci novinek pro potřebu armády. Patřil do specializované skupiny odborníků na generálním štábu.

V roce 1979 odešel do civilu, pak deset let pracoval na ministerstvu elektrotechnického průmyslu.

V současné době, stejně jako po celý svůj předešlý život, sleduje dění okolo sebe a politickou situaci: „Já nezapírám, že rozhodně nesympatizuju s tvrdým kapitalismem, který tady vládne. Říkám, že to, co dělá Amerika v současné době, povede k obrovské katastrofě, o jaké nemá nikdo zdání. Kéž bych se mýlil. Renomovaní američtí politologové [kritizují] tudletovnučování tzv. demokracie zemím, kde je to pro ně pojem naprosto cizej, naprosto nepřijatelněj... Je to samozřejmě lež a přetvářka, jenom proto, aby měli záminku k bojování – ale kam to povede? Vždyť viděj: v Koreji to bylo nerozhodně, z Vietnamu museli s vostudou vodejít, z Afghánistánu poběžej taky a z Iráku zrovna tak. Jestli si myslej, že ne, tak to si dneska myslej už jenom optimisti. A ještě budou vyhrožovat atomovou pumou Íránu!“

Jiří Hofman zemřel 9. srpna 2011.

© Všechna práva vycházejí z práv projektu: Příběhy 20. století.